

Vlaams
Parlement

ingediend op **979** (2016-2017) – Nr. 1
15 november 2016 (2016-2017)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Kathleen Krekels

over de totstandkomingsprocedure
van eindtermen

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;
Ann Brusseel, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Ann Soete, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

INHOUD

1. Toelichting door Rita Dunon.....	4
1.1. Oorspronkelijke procedure	4
1.2. Huidige procedure.....	4
1.3. Procedure in andere landen	5
2. Vragen en opmerkingen van de leden	5
3. Antwoorden van Rita Dunon en Willy Sleurs.....	6
Gebruikte afkortingen.....	8
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Onderwijs hield op 18 oktober 2016 een hoorzitting over de totstandkomingsprocedure van eindtermen met Rita Dunon, adviseur Departement Onderwijs en Vorming, en Willy Sleurs, coördinator afdeling Kwalificaties en Curriculum AHOVOKS. De sprekers maakten gebruik van een powerpointpresentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlament.be.

1. Toelichting door Rita Dunon

1.1. Oorspronkelijke procedure

Rita Dunon legt uit dat de oorspronkelijke procedure strikt omschreven werd in het opgeheven decreet van 17 juli 1991 betreffende inspectie, Dienst voor Onderwijsontwikkeling en pedagogische begeleidingsdiensten. In de eerste van vier fasen bereidde de toenmalige Dienst voor Onderwijsontwikkeling een voorstel voor. In de tweede fase vond daarover een maatschappelijk debat plaats binnen de Vlaamse Onderwijsraad, resulterend in een eensluidend advies. In de derde fase nam de Vlaamse Regering een beslissing, die in de vierde fase als ontwerp van decreet aan het Vlaams Parlement ter bekrachtiging werd voorgelegd.

Zij onderstreept dat de procedure door de decreetgever zelf werd vastgelegd, waardoor zij ook bindend was voor de Vlaamse Regering, die niet kon afwijken van het eensluidende advies van de Vlor. Dat was te nemen of te laten: in het eerste geval werd het voorstel als ontwerp voorgelegd aan het parlement, in het tweede ging het hele pakket opnieuw voor advisering naar de Vlor, eventueel aangevuld met regeringsvoorstellen. Daarnaast kon de regering ook in het eerste geval bij amendement wijzigingen aan het parlement voorleggen.

De spreker onderstreept het belang van de bekrachtiging door het parlement, die immers gekoppeld is aan artikel 24, §5, van de Grondwet dat de inrichting, erkenning en subsidiëring van het onderwijs door de Gemeenschap geregeld wordt bij wet of decreet. Daardoor worden de eindtermen een voorwaarde voor de erkenning en subsidiëring van scholen. Wel werd na een arrest van het toenmalige Arbitragehof (nu Grondwettelijk Hof) door het decreet van 15 juli 1997 betreffende een afwijkingsprocedure voor de ontwikkelingsdoelen en eindtermen, een afwijkingsmodaliteit voorzien voor de inrichtende machten, die dan wel een gelijkwaardig alternatief moeten formuleren. Onder meer steigerscholen maken daarvan gebruik.

in het Themadecreet van 18 januari 2002 werden alle aspecten verzameld en werd het eensluidend advies van de Vlor vervangen door een gewoon. Ondertussen zijn de elementen daarvan opgenomen in de verschillende niveaudecreten.

1.2. Huidige procedure

Thans worden de eindtermen gemaakt in de ontwikkelcommissies van AHOVOKS, wier voorstellen voor niet-bindend advies naar de Vlor en de Inspectie van Financiën gaan. Na principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering wordt het advies van de Raad van State gevraagd, gevolgd door een nieuwe principiële goedkeuring en indiening bij het parlement, dat nog steeds kan amenderen. Pas na deze bekrachtiging kan een afwijkingsprocedure geïnitieerd worden.

De formulering van de eindtermen begint met de vastlegging van de algemene principes voor alle eindtermen in de startintenties. De spreker geeft als voorbeelden horizontale en verticale samenhang, vakoverschrijding, aandacht voor levensechte situaties en beklijvend leren. Alle eindtermen moeten daaraan

tegemoetkomen. In die intenties, waarover consensus in de Vlor bestaat, wordt ook de aanpak van de verdere ontwikkeling beschreven.

Daarnaast werden ook de uitgangspunten geschreven voor elk onderwijsniveau. Daarin werd bijvoorbeeld vastgelegd dat het kleuteronderwijs in tegenstelling tot het lager niet werkt met eindtermen maar met ontwikkelingsdoelen. Ze zijn voor elk niveau terug te vinden op www.ond.vlaanderen.be/curriculum. Alle ontwikkelcommissies zijn met de genoemde algemene principes en uitgangspunten per niveau aan de slag gegaan om zelf ook weer uitgangspunten te formuleren per vak- of leergebied. Op basis daarvan worden uiteindelijk eindtermen geschreven. Het is wel mogelijk dat bij de herziening van eindtermen ook aan de uitgangspunten wordt gesleuteld.

Elke stap van deze procedure vraagt tijd. Zo heeft de Vlor drie maanden voor zijn advies. Als men op 1 september 2018 een nieuwe set eindtermen wenst, moet men al in april 2017 over de ontwerpen beschikken.

1.3. Procedure in andere landen

Over de decretale aspecten en de rol van parlement, regering en experts in andere landen vindt men weinig terug, zoals ook Rien Rouw bevestigde voor de OESO (zie *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 970/1). In Nederland publiceerde de commissie-Dijsselbloem, die in 2007-2008 onderwijskundige vernieuwingen in Nederland onder de loep nam, wel een aantal rapporten, onder meer van hoogleraren onderwijsrecht, maar met de resultaten van die evaluatie is tot nu niet heel veel gebeurd. (Het rapport is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be. Zie p. 117-122.)

In Finland is de betrokkenheid van leerkrachten groot en de samenwerking tussen het centrale en het lokale niveau, dat veel vertrouwen geniet, intensief. Men wijst erop dat de lerarenopleidingen vernieuwingen moeten kunnen volgen. Er wordt ook ingezet op de transparantie van het ontwikkelproces, onder meer door middel van digitale opvolging.

In Ierland worden scholen niet alleen betrokken in projecten op het einde van de ontwikkeling maar al eerder. Om een cultuur van verandering te doen groeien schenkt men ook aandacht aan de ontwikkelingsbehoeften van leraren. Frankrijk stuurt heel centraal maar evolueert naar meer ruimte voor lokale oplossingen, waarin de leraar een ondersteuner van studenten wordt. De spreker concludeert dat zich in een aantal landen soortgelijke ontwikkelingen voordoen in het betrekken van belanghebbenden in curriculumprocessen.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

Ann Brusseel vraagt of het lokale niveau in Finland inspraak heeft in de curricula, dan wel in onderwijsorganisatie en pedagogische projecten. Streeft men in het buitenland naar consensus bij de leerkrachten die als experts betrokken worden, of zijn ze veeleer vrijer in de manier waarop ze met het curriculum aan de slag gaan? Houdt de Finse timing rekening met de opname in de lerarenopleiding? Werd de veranderde rol van leerkrachten in Frankrijk door de leerkrachten zelf gevraagd en waren ze het daarover eens?

Jos De Meyer formuleert in het volgens hem overigens interessante debat de zorg dat de leerkrachten zich eigenaar weten van de nieuwe eindtermen. Worden zij ook in andere landen dan Finland even sterk betrokken in een sleutelrol als experts? In welke mate kan ons dat inspireren?

Kathleen Krekels vraagt of het klopt dat de ontwikkelcommissies tegen april 2017 met een concreet voorstel klaar moeten zijn. Hoe komt het dat in Nederland een vacuüm is ontstaan tussen het werk van de commissie-Dijsselbloem en de latere oefening over kerndoelen uit 2013? Hoe kunnen we de sleutelrol die Finland aan leerkrachten en het lokale niveau toekent als goede praktijk overnemen in een land waarin tussenstructuren een belangrijke rol spelen?

Elisabeth Meuleman leest in de geschiedenis een blijvende spanning tussen vrijheid en door de overheid vastgelegde minimumdoelen. De slinger gaat afwisselend de ene en de andere kant op. Zij onderstreept dat het parlement deze keer meer wil dan bekrachtigen op het einde van de procedure. Op welk moment kan dat? Zijn daarvoor decretale aanpassingen nodig?

Kathleen Helsen vraagt verduidelijking over de manier waarop leerkrachten vanaf het begin betrokken worden in andere landen. Hoe gebeurt dat concreet? Wanneer worden de lerarenopleidingen geïnformeerd? Hoe worden onze ontwikkelcommissies samengesteld? Hoe wordt het maatschappelijk debat gevoerd in andere landen? Zijn de algemene uitgangspunten ooit aan het parlement voorgelegd? Hoe kwamen ze tot stand?

3. Antwoorden van Rita Dunon en Willy Sleurs

Willy Sleurs legt uit dat men sinds 2010 begint met het uittekenen van een kader van essentiële principes voor een domein door een grote groep experts uit vakgebied, lerarenopleiding en onderwijsverstrekkers. In het geval van natuurwetenschappen werden vervolgens twee afzonderlijke ontwikkelcommissies opgericht voor basisonderwijs en eerste graad secundair. Zij waren iets beperkter samengesteld uit hoofdzakelijk onderwijsverstrekkers. De eindtermen waartoe zij kwamen werden stuk voor stuk kritisch getoetst door de decanen van alle wetenschapsfaculteiten op accuratesse en volledigheid. Na hun validering liep de gewone procedure verder.

Voor bso en tso liep het licht anders, al werd eveneens gestart met een ontwikkelcommissie van hoofdzakelijk onderwijsverstrekkers. Hun werk werd echter getoetst door een resonantiegroep van een veertigtal mensen, waartoe leerkrachten en opleiders maar ook vzw's en de educatieve sector behoorden. Zij formuleerden tevens suggesties voor concretisering. Na aanpassingen liep ook daarvoor de gewone procedure verder.

Rita Dunon antwoordt dat oorspronkelijk de startintenties en algemene uitgangspunten werden geformuleerd door de Dienst voor Onderwijsontwikkeling. Ze werden nadien besproken in de Vlor die toen nog eensluitend adviseerde. De regering stuurde ze met de eindtermen zelf als één groot pakket naar het parlement ter bekrachtiging. Apart of vooraf behandeld zijn ze niet.

In Nederland heeft men bij de bespreking van de kerndoelen wel degelijk gekeken naar het rapport-Dijsselbloem maar men realiseerde zich dat daarnaast een maatschappelijk debat nodig was. Dat werd groter dan in Vlaanderen opgezet en in goede banen geleid door een aparte commissie, waarin naast leerkrachten en directeurs, ook academici en mensen uit het bedrijfsleven betrokken waren. Een en ander resulteerde in een rapport met de grote principes waaraan toekomstige eindtermen moeten voldoen. Het is nu aan hun regering en parlement om daarmee aan de slag te gaan.

In Finland worden de eindtermen wel degelijk centraal opgesteld maar daarin worden ook mensen uit het veld betrokken. De spreker wijst erop dat de ontwikkelprocessen in vrijwel alle landen gelijklopen. In Finland werd ook wel veel aandacht besteed aan communicatie. Men kon onder meer de ontwerpen

bekijken en erop reageren op een website van de National Board of Education. Rita Dunon beschikt niet over specifieke informatie over het betrekken van de lerarenopleiding, waaraan overigens wel hoge kwaliteitseisen worden gesteld. Er zijn ook daar tussenstructuren, met name de lokale besturen. Helsinki heeft bijvoorbeeld een overkoepelend schoolbestuur, dat verantwoordelijk is voor de kwaliteit. Scholen moeten aan hen verantwoording afleggen en hun schoolwerkplan en data voorleggen.

De Franse beslissing om te werken aan transversale vaardigheden is centraal genomen. Elk schoolbestuur moet de essentiële dingen realiseren, wat afzonderlijk wordt opgevolgd in een rapportage per leerling.

Op verzoek van *Ann Brusseel* bevestigt *Rita Dunon* dat de eindtermen inderdaad moeten behaald worden op leerlingenniveau. Kennis blijft overigens belangrijk en is niet verdwenen.

Willy Sleurs bevestigt dat de eindtermen in april 2017 klaar moeten zijn als men ze op 1 september 2018 wil implementeren. Voorafgaand heeft de ontwikkelcommissie minimaal twee tot drie maanden nodig, aangezien de leden ook andere taken hebben. Als men ten laatste na de kerstvakantie aan de slag gaat, is het nog haalbaar. Er is immers al heel wat voorbereidend werk aan de gang.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Kathleen KREKELS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
bso	beroepssecundair onderwijs
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
vzw	vereniging zonder winstoogmerk